

Správa o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a pravidiel rozpočtovej transparentnosti za rok 2018

Tlačová správa Rady pre rozpočtovú zodpovednosť, 28.8.2019

Dlh prvýkrát klesol pod sankčné pásma dlhovej brzdy. Financovanie nových úloh samospráv sprevádzajú nejasnosti.

Rada pre rozpočtovú zodpovednosť predložila na rokovaní Národnej rady SR Správu o hodnotení plnenia pravidiel rozpočtovej zodpovednosti a transparentnosti za rok 2018. Správa posudzuje plnenie pravidiel vyplývajúcich z ústavného zákona o rozpočtovej zodpovednosti. Okrem hodnotenia najdôležitejšieho pravidla – ústavného limitu na dlh, prináša pohľad na ďalšie zákonom stanovené povinnosti, najmä v oblasti poskytovania a zverejňovania údajov, dlhu samospráv a financovania ich kompetencií.

Hrubý dlh ku koncu roka 2018 bol na úrovni 48,9 % HDP, čo znamená, že prvýkrát od roku 2012 klesol tesne pod sankčné pásma ústavného zákona. K zníženiu úrovne dlhu mimo sankčných pásiem prišlo až po šiestich rokoch od ich prvého prekročenia v roku 2012, kedy dlh dosiahol výšku 52,2 % HDP. Ivan Šramko, predseda Rady pre rozpočtovú zodpovednosť (RRZ): *„Tento pokles bol spôsobený najmä priaznivým ekonomickým vývojom a v období rokov 2013 až 2016 mali podstatný vplyv aj jednorazové opatrenia vlády. Hospodárenie vlády očistené o jednorazové vplyvy v rokoch 2012 až 2016 navyšovalo úroveň dlhu, kým v rokoch 2017 a 2018 sa už dlh vďaka hospodáreniu vlády znižoval. Napriek pozitívnemu vývoju v posledných dvoch rokoch, kumulatívne za celé obdobie rokov 2012 až 2018 hospodárenie vlády očistené o jednorazové vplyvy zvyšovalo úroveň dlhu.“*

Záväzný výdavkový limit v zmysle zákona o rozpočtovej zodpovednosti ministerstvo financií zatiaľ nezaviedlo, ale deklaruje, že jednotlivé varianty stanovenia výdavkových stropov pripraví do konca tohto volebného obdobia. Efektívne fungujúce výdavkové limity mohli prispieť k rýchlejšiemu poklesu dlhu mimo sankčných pásiem. Potrebu zavedenia záväzných výdavkových limitov zvyrazňuje aj aktuálne hodnotenie pravidla o vyrovnanom rozpočte za rok 2018, v ktorom RRZ skonštatovala, že nastala výrazná odchýlka s potrebou spustenia korekčného mechanizmu. Vyrovnaný rozpočet mohol byť pri dodržaní pravidla dosiahnutý už v roku 2018, vláda však neočakávané daňové príjmy a pokles úrokových nákladov využila na rýchlejší rast výdavkov. Ivan Šramko, predseda RRZ: *„Je potrebné pokračovať v príprave záväzných viacročných výdavkových limitov tak, aby boli zavedené do praxe v priebehu nasledujúceho volebného obdobia.“*

RRZ upozorňuje, že vláda prijímala opatrenia s negatívnym vplyvom na hospodárenie samospráv bez toho, aby tieto dopady transparentne vyčíslila. V prípade tzv. chodníkovej novely, ktorou sa presunula zodpovednosť za starostlivosť o obecné chodníky na samosprávy, dokonca došlo k porušeniu pravidla definovaného ústavným zákonom, podľa ktorého by vláda pri ustanovení nových úloh samosprávam mala zabezpečiť zodpovedajúce finančné prostriedky na ich plnenie. Ivan Šramko, predseda RRZ: *„Povinnou súčasťou doložiek vplyvov pripravovaných zákonov by okrem vyčíslenia dopadov na rozpočty samospráv mala byť aj informácia o tom, či sa im ustanovujú nové úlohy alebo rozširujú existujúce úlohy.“*

Pravidlá rozpočtovej transparentnosti definované ústavným zákonom boli splnené, ale RRZ pri hodnotení rozpočtu identifikovala zníženie kvality poskytnutých informácií v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi. Viaceré legislatívne opatrenia schválené v priebehu roku 2018 neobsahovali, napriek požiadavke vyplývajúcej zo zákona o rozpočtových pravidlách, vyčíslenie vplyvov na verejné financie. Rozpočet obsahoval aj nešpecifikované opatrenie bez bližšieho vysvetlenia v rámci nedaňových príjmov, vďaka ktorému vláda plánovala získať dodatočné prostriedky. Zároveň z dokumentov rozpočtu nie je možné zistiť rozpočtovanú výšku daňových príjmov podľa rozpočtovej klasifikácie.